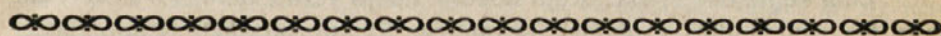


vijolic, ki so stale na mizici ob bolnikovi postelji. Mladi vojak je smehljaše omahnil nazaj v postelj. V trdnosklenjeni roki je držal pomladni šopek. Roke so bile že omrzle in otrple, a cvetke so še živele. Gledal sem cvetje v mrtvaški roki in bilo je kot bi cvetele v vazi iz rumenkastega porcelana.

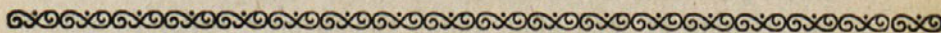


TUGOMER SAMOV:

MOLITEV.

Vse je molčalo okrog —
tiha in temna noč ...
In tedaj sem sklenil roké
in sem dvignil jih k Tebi, o Bog! —

O Bog, o veliki Bog,
kako revno je moje srcé ...
O Bog, Neskončni, Predobri —
kedaj bo minilo gorjé — — ?
Kedaj bo konec solz in nadlog? —
Usmili se, o dobri, usmiljeni Bog ...



JUSTIN.

SAVINJSKI FLOSARJI.

Dokler je človek mlad in majhen, res malo vé. Zato se mu zdi čudna vsaka reč, katero vidi prvič. Tako se je godilo tudi meni. Tam, kjer sem doma, je blizu malo mestece. V njem sem videl človeka, ki je vedno nosil s seboj stol. Ta Jagrov Franc, ali kako mu je že bilo ime, je sedel takoj na ta svoj stol, kakor hitro se je kje ustavil, in če je bilo tudi sredi mesta. Za to svojo navado je imel pravičen vzrok. Kajti bil je silno obsežnega telesa. Sedaj po 20 letih ga cenim v duhu na 160 kg žive teže. Prav umljivo je torej, če so ga noge rade bolele, in če je tako rad sedel.

Poznam tudi ljudi, ki so tako rejeni, da samo zaradi svoje debelosti niso bili potrjeni k vojakom, še v veliki svetovni vojski ne. To je gotovo bolje, ko če si je kdo iz strahu pred vojaščino odsekal palec, ali jedel kaj takega, da se je nazadnje pošteno zastrupil.

Prišla so leta, in tudi jaz sem prišel malo po svetu naokrog. Slednjič sem jo zavil za dalje časa med savinjske flosarje. Med njimi se mi je najprej čudno zdelo to, da tako radi sedijo vsi, mali in veliki, debeli in suhi. Sedijo povsod: na paši, na potu, pred hišo, celo na tleh sredi cerkve. Sedijo vsak čas: ob lepem in slabem vremenu, spomladi, poleti in v pozni jeseni. To je znamenje, da imajo bolne noge.

Ko sem bil dalje časa med flosarji, sem spoznal, da jih je silno veliko tudi na očeh bolnih in revmatičnih, in da med njimi hudo gospodari jetika. Ravno jetike bi se človek najmanj nadejal v tem zdravem planinskem zraku, med samimi smrekovimi in jelkinimi gozdovi.

Zdaj se ne čudim več. Kajti flosarji imajo težko delo. In sicer celo leto. Po zimi hodijo v planino sekati les. To so „olcerji“. Hrano imajo tam gori bolj slabo, malokdaj kaj toplega, kar pač kdo prinese od doma. Dostikrat, v mesečnih nočeh, delajo tudi nočni „šiht“. Spanje je pri tem seveda neredno in slabo. Koliko dela je še treba, da se les spusti v dolino, zvlači k vodi in sežaga! V zgodnji pomladi in pozni jeseni, ko je dostikrat še mnogo leda v potokih in v Savinji, gredo fantje in možje plaviti les. Pri tem morajo pogosto do pasu v ledeno vodo. Če flosarja strmeč vprašaš, kako mora prestat, se bo pošalil: „Pri nas že otroka kalimo, da mu potem mrzla voda nič ne škodi!“

Hiše so v teh krajih večinoma zidane. A menda ne iz pravega kamena. Zato je v njih veliko vlage, tako da po nekod kar teče po vratih. Akoravno so hiše velike in prostorne, spijo navadno vsi skupaj v tesni čumnati. Tudi to je zelo nezdravo.

Ne smete pa misliti, da so flosarji sami bolehavi in slabotni ljudje. Nikakor ne! Nahaja se med njimi vkljub vsemu prav veliko zdravih in krepkih fantov in deklet, in dosti starčkov dočaka pri dobrem zdravju 80 do 90 let.

„Dežek se že kadi, flosar se veseli“, pravi domača pesem. Ko je primerna voda, vzame flosar, kar je potrebno, se priporoči svojemu patronu, sv. Miklavžu, ter se poda na pot po živahni Savinji, preko jezov in pod mostovi. Čez čas zvežejo več flosov skupaj, nekaj mož in fantov odide proti domu, drugi peljejo dalje v Savo, in če treba, v Donavo. Ako jim je sreča mila, da prodajo kmalu in dobro, se vračajo čez 14 dni ali tri tedne veselo domov, prepasani s tistimi debelimi vrvmi.

Ako je vode malo, gre flos počasi naprej. Neredko zaide flos na skalo in obtiči. Treba je iti v vodo, vzdigovati, včasih celo flos razdreti. Kako zamudno in naporno delo! Ob suhih letih, ko mesece in mesece voda ni dovolj velika, vidiš nepregledne vrste voz, naloženih z rezanim lesom, katerega peljejo na postajo. Naloženi so visoko, kakor po drugod seneni vozovi.

Ob vodi pa čaka v takem slučaju nešteto flosov in lesa na kupih dežja. A gorje, če pride velika voda prenašlo! Tedaj odnese lesa za stotisoče! Seveda, mnogo lesnih trgovcev je bogatih, drugače bi prišli ob taki nesreči popolnoma na nič. In kolikokrat so domači v skrbeh za očete in brate, ki so že doli v Savi, pa jih je zalotila nagla voda! Če pride voda z a njimi, jih nese Bog vé kam. Velika nevarnost je ne samo, da se flos raztrga, ampak, da se tudi flosarji utopijo.

Pred kratkim je peljal 80 leten flosar s sinom. Bila je velika voda. Proti večeru prideta do Zidanega mosta. Tu zakliče oče na sprednjem koncu: „Pridi sem, jaz ne vidim nič več!“ Bilo je prepozno. Flos se preobrne. Sina je nesla voda eno uro daleč, tamkaj se je vendar rešil. Očetu je držal nekdo iz čolna lato, a ni se je oprijel. Najbrž je ni videl. Neslo ga je deset ur daleč, tja dol blizu Dobove. Našle so ga ženske, ki so nabirale suhljad. Bil je ves v pesku, le roko so videle moleti iz njega. — Nimajo torej prav tisti, ki se po polu norčujejo iz flosarjev in jim nagajajo.

Čeravno pa je ta poklic tako težek in nevaren, ga Gornjesavinjčan vendar ljubi. Ako vprašaš fantiča, kaj bo, ko bo velik, dobiš večinoma odgovor: „Flosar, olcer, žagar!“ Kajti les je v Gornji savinjski dolini glavni vir dohodkov. Nečaj vrže govedoreja, ovčja volna in v zadnjem času sadje. Vodna moč je tukaj precej dobro izrabljena. Skoro povsod je napeljana Savinja na žage in mline, poněkod tudi na elektrarne. Njiv ni dovolj, zato je treba mnogo žita kupovati. Hmelj so med vojno vrgli do malega ven. Dosti flosarjev je pametnih, in zato se še vedno oblačijo v volno in raševino. Tudi konzumov in zadrug je med njimi toliko, kakor menda nikjer drugje na Štajerskem. Žal, da se še niso združili doslej v močni lesni zadrugi. Tudi živinorejska, mlekarska in pa zadruga za promet s sadjem bi bila velikega gospodarskega pomena za te kraje.

Ali naj malo opišem flosarsko deželo? Mislite si vile z dvema koncema, položene proti zapadu, en konec veliko daljši od drugega. Daljši, severni konec je Savinja, krajši, južni pa Dreta.

Savinja izvira na divnem Okrešlju (1400 m visoko). Krog in krog je cel niz vrhov: Mrzla in Turska gora, obe Rinki, Brana, Planjava, Škarje, Ojstrica. Vidiš tudi Savinjsko sedlo, Turski žleb in Kamniško sedlo. Savinja se zbere iz kakšnih šestero ledenomrzlih virov, nameri se proti vzhodu, a že — pada v prelepem slapu pod Rinko. Nekaj časa teče dalje, a kmalu izgine med peskom ter se obrne proti severu v prekrasno svetovnoznano Logarjevo dolino. Na sredi te doline privre drugič na dan, na njenem gornjem koncu pa se obrne zopet proti vzhodu. Že mečejo v njo les. Med ogromnimi skalami hiti mimo Solčave, pusti na levi Olševo, po kateri gre sedaj državna meja, ter strmo odsekano Raduho, na desni pa tihi in prijazni Robanov kot in pa Vežo. Mimo „presihajočega studenca“ in Igle priteče v Luče in slednjič v Ljubno. Na desni se tukaj dvigujeta Veliki in Mali Rogatec ali „ležeči menih“.

Pod Ljubnem se svet odpre. In tukaj že spuščajo v Savinjo prve flose, menda nad 30 km od njenega prvega izvira. Okolico krasijo podružnice z nenavadno lepimi imeni: Rosulje, Radmirje, Okonina. Na

desni ostane Sv. Frančišek Ksaverij, Savinja pa teče mimo Rečice ob Savinji do Nazarij.

Tukaj zapustimo za nekaj časa bistro Savinjo ter poglejmo za počasno Dreto! Ta izvira na Črnicu in teče proti severo-vzhodu mimo Novešliffe v Gornjigrad. Odtod dalje, komaj 10 km od izvira, že lahko nosi flose. V velikem loku oblije dolgo Menino planino ter Čreto, teče mimo Bočne, Šmartnega ob Dreti in Kokarij do Marijinega gradu pod Nazarjami, kjer se izliva v Savinjo.

Čez pol ure je Savinja v Mozirju, prijaznem trgu, ki ima malo dolinico za-se. Na levi se vzdiguje široka Mozirska planina, pozdravlja nas podružnica sv. Radegunde v šmiheljski župniji ter Sv. Križ pri Belih vodah, na desni pa spremljajo tok Savinje dobroveljski griči. V soteski pri Letušu zapušča Savinja flosarsko deželo, to je, gornjegrajski sodni okraj, izogne se Šmartnemu ob Paki ter Gori Oljki, pridruži si Pako ter krene v ravni črti v blagoslovljeno Spodnjo savinjsko dolino, polno hiš in hmelja.

Tako smo v naglici prepotovali celo „flosarijo“. Železnice nima, zato tukaj mnogo trpijo konji, bicikli in — naše noge. Ko prvokrat potuješ po njej, te objame strah pri teh velikih daljavah. To je eden najlepših kosov naše dežele, imenovan štajerska Švica, potisnjen daleč notri med Koroško in Kranjsko. Poleti ga obiskujejo cele čete turistov iz naše in iz tujih držav.

Kadar se napoti flosar od doma s flosom, ne more vzeti s seboj drugega ko kruh in vino. In takrat flosarji precej pijejo, kakor tudi drugače zelo ljubijo godbo in ples. Pa so večima mehki, kadar so vinjeni. Pretepi so v teh krajih redkejši ko drugod, ravnotako talvine. Pravi se, da je flosar robat in napuhnjen. Koliko je na tem resnice, ne bom sodil. Rečem samo, da imamo vsak pred svojim pragom dovolj smeti, če ne celo v hiši!

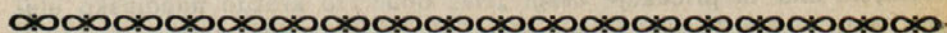
Imajo pa flosarji kot planinci nekaj resnega na sebi kakor njihovi temni gozdovi. Če so pa mnogi izmed njih redkejših besed, so zato zanesljivi in verni. V cerkvi se tudi moški lepo vedejo, in radi obiskujejo božja pota, katerih je v bližini dovolj. Procesije in „lepe nedelje“ z visokimi mlaji in obilnimi venci so zelo priljubljene.

Med flosarji se najde marsikatera beseda, ki je drugod ne slišimo, ali vsaj ne v tem pomenu. Nekatero so pristno domače: závod pomeni: gozd, odtod tudi kraj Závodna; platanica = 4 m dolg hlod; uvél = len; ličen = majhen ali droben; učásiti se = čas si vzeti; préprast = neumen; žnudrav = neroden; náradn = pripravljen; snájžen = kaj vreden; povsod in tod = povsod; nemarnost = nečistost „ébrc = rdeča borovnica (Preiselbeere). Pripomnim tudi, da mnogo domačinov ne pravi: Savinja, ampak Sávná.

Rabijo pa tudi marsikatero tujko; sami sebi pravijo: flosarji, zato jih tudi jaz ne imenujem splavarje ali splavičarje; goten = boter; gájtečen = skop; nidig = nevoščljiv; vtrúcati = premagati; potrúcan = trmast; špodélati = zasmehovati; bogovežen = pobožen; samovežen = svojeglav.

Kako priraste flosarju voda k srcu, sem spoznal, ko sem srečal skoro slepega starčka, čisto slabega, imel je že nad 80 let. Vprašam ga: „Kam pa vi?“ Odgovori mi: „K vodi! Sem bil nekda flosar, pa grem tako rad gledat!...“ Danes sem nabiral drva, pa me je dež dobil, sem ves moker!“ — „Pa se niste nič preoblekli!“ — „Ah, sem bil tisočkrat moker, pa človek vse prenese... dokler je mlad!“ —

Ali je že kdo kaj pisal o flosarjih, ali ne, mi ni znano. „Bodi, kar rado“ (tako pravijo tukaj), napisal sem to malenkost v naše mladinsko glasilo. In sicer zato, da bi kdo drug lepše opisal druge dele naše domovine. Upam, da mi ne bo nihče ničesar zameril. Spoznavajmo se ter ljubimo brate in dom!



POD VAŠKO LIPO.

Boj surovosti! Prvič po strašni svetovni vojni boš voščil dragi! Naš dom slovenski mladini veselo novo leto, ter jo bodril in vodil v novem letu. Slovenska mladina pa se ga bo še trdneje oklenila, ga brala in širila. Katoliška slovenska mladina bo združena s teboj, dragi! Naš dom, krepko stopala po poti poštenosti in značajnosti naprej, dokler ne zrastejo iz nje možje poštenjaki, stoječ kakor skala na braniku katoliške Cerkve.

Dragi bratje! S ponosom gledamo na pragu novega leta nazaj na prehojeno pot, na ovire, boje in težave, pa tudi na častne zmage, ki jih je katoliška mladina izbojevala v pretečenem letu. V novem letu nas čaka veliko truda in dela, a ko dosežemo cilj, čaka nas še lepše plačilo. Našo največjo pozornost vzbuja surovost mladine. Zato bodi obrjena vsa naša skrb v novem letu za blažitev in izobrazbo mladine. Pa boš se vprašal: kaj morem storiti jaz za narod, za to delo so že drugi gospodje! Ne, dragi brat, tudi za te je široko polje: z dobrim vzgledom kaži tovarišem pravo pot!

Srce me boli, ko čujem divje preklinjanje, kateremu so se nekateri mladeniči že zelo privadili. Treba le najmanjše reči, in rabil bo najbolj ostudne laške kletvice, ne da bi premislil kaj govori. Žalostno je, kako hitro so se ljudje poprijeli teh tujk od naroda, ki je usužnil tisoče naših bratov in nam prizadjal nebroj zla! Ne pačimo lepe slovenščine s to grdobijo! S preklinjanjem naj izgine tudi surovo pridušje.